

*Lyckans
ögonglas*
Brita Oledal

The background of the book cover is a close-up photograph of a person's face with their eyes closed. Their hands are positioned in front of their face, with fingers touching a surface covered in Braille. The lighting is soft and warm, creating a contemplative and intimate atmosphere.

*Lyckans
ögonglas*
Brita Oledal

Brita Oledal

Lyckans ögonglas

SAGA Egmont

Lyckans ögonglas

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1967, 2019 Brita Oledal och SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726310061

1. E-boksutgåva, 2019

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

”För allt som är blint och vilset och vint
i världen och skakt
har jag ställt några frågor för vinden.
Gud har ingenting sagt.”

NILS FERLIN

Sex punkter

Sex små upphöjda punkter på papperet – en rektangel för fingertopparna att söka fånga och tyda. Sex punkter som i olika kombinationer blir till bokstäver och hela ord, till meningar som kan förmedla allt det en människa vill säga till en annan eller stödja minnet med.

Först bara suddig grovhet mot en blank yta. Viljans kamp mot illviljan förefaller dömd, men då kallar viljan på nyfikenheten och sysslolösheten – naturens alla hjälpkrafter – inte minst tiden. Varje framgång betyder nya krav. Allt tätare tränger de sex samman och i allt mer svårbemästrade formationer. Viljan tar spjörn för att i nästa stund kasta sig över nya uppgifter.

Någon lägger fram ett litet häfte med små, tätt sittande punkter.

- Försök det här! Ta bokstav efter bokstav!

Ett knottrigt virrvarr och sedan:

- Lou ... - Nej, det går inte! Blir inget sammanhang!

- Det är rätt! Gör ett ord och fortsätt!

- L-o-u-i-s ...

Som ett barn ljudade jag samman bokstäverna precis som de lät utan att få något ut av det, men den vänliga, uppfordrande rösten föll in:

- Fortsätt!

- Louis ..., upprepade jag lika oförstående och sedan Braille ...

- Louis Braille !!!

Häpnaden och triumfen gick samman. Segern över det tättskrivna och den besvärliga kortskriften var redan

vunnen, men kvar fanns träningens envisa möda.

Långsamt, med många avbrott läste jag berättelsen om Louis Braille, den blinde fattigpojken, han som lämnade ett arv till all världens blinda, han som kämpade sig fram till boken och kunskapen och lät möjligheten gå vidare. – Än har ingen teknik, inga moderna hjälpmedel förmått ta värdet ur de sex punkternas skrift!

Det händer att människor häpnar och frågar. Med ovana fingrar glider de över sex punkter, gör ett halvt försök att kika in i en främmande mörkervärld, på betryggande avstånd och i största hast. Andra prövar i bokstavlig mening att blunda – i flera minuter. De fumlar och slår emot, finner ingenting. – Nej, för mej skulle det aldrig gå! – Tänk att det är ingen som frågar! Ödet undersöker varken vilja eller förmåga hos sina offer – bara slår till. Somliga reser sig upp och strävar vidare. Andra blir liggande som förlamade, kryper på sin höjd en aning åt sidan.

Slut ögonen och försök att förstå! – Slående ord på en affisch. Ord som kan ge pengar men rakt inte kunskap. Det borde ha stått: Öppna ögonen! ty den seende som vill förstå något av mörkret måste först märka sitt eget ljus, tänka efter vad det innebär att se. För att något fatta blindheten måste man uppleva sitt eget seende på ett nytt och medvetet sätt. Ingen vet mer om detta att se än den som nödgats lämna ifrån sig gåvan och måste granska den i saknadens ljus.

Att se är luftiga moln eller reoplanets vita streck på en blå himmel. Det är björkarnas gula och asparnas röda färgspel i den mörka granskogen långt borta på andra sidan sjön. – Att se är att vardagens möda betalar sig med skönhetsintryck. Det kan vara en färggrann bård i trasmattan eller glansen från en nyskurad kopparbunke. Att se är att uppleva ett ansikte, följa minspelet och fästa sina käras anletsdrag i minnet. Men att se är också att

kunna gå vart man vill, att vända samma ansikten ryggen och leta sig ända bort till de röda asparna på andra sidan sjön – och kanske finna förgänglighetens skönhet redan dalad.

Skriva, läsa och sköta vardagens sysslor – det är också att se. Men sådant vet alla människor, och det kan den blinde lära sig.

Att inte se är helt enkelt motsatsen – och mycket, mycket mera! – "Stjärnorna bleknar" har Karl Bjarnhof kallat en av sina böcker. – Stjärnorna bleknar och månen blir till ett allt överkligare minne, solen till en förnimmelse av värme. Träden får sina löv när någon vänlig röst berättar eller någon ovänlig gren slår till över ansiktet. En levande varelse finner alltid något sätt att visa sin godsida. Inte så de döda tingen. Inte den halvöppna skåpdörren som ger en omild törn mitt i pannan. Inte spismuren som plötsligt flyttat ut på golvet. Inte strumporna som slingrade kring stolsbenet ondskefullt bevakar ägarens försök att finna. Den som fåfängt krupit över hela golvet säger Fy! och Usch! och alldeles som den seende nyss: Detta klarar jag aldrig! Men den barnblinde ler stilla. Han har inga bleknande stjärnor, ingen bortglidande måne att sörja och sakna. Inte kanske heller de små förtretligheterna. Fastän ingen skall kunna utröna vad han vet om färger och minspel.

Detta med var dags besvärligheter hör mest den första tiden till, då allt håller på att ske – är på väg. En dag har skåpdörren lärt sig – eller är det man själv? Spismuren stannar på plats och strumporna finner bara sällan gömställe. – Hur blir det då? Hur är det att vara blind? Man vrider lite på frågan, tar den till sig och låter den bli levande.

Vem vill egentligen stiga in i den blindes enformiga, stillastående vardag? Hur skulle det vara möjligt för en frisk, rörlig människa att stanna där länge nog för att fatta? – Kommen så långt i mina funderingar upptäckte jag MUREN – den som delar seende från blind.

Jag har gått utefter Muren och letat efter övergångsställen, hoppats att någon från den andra sidan skulle vara modig och nyfiken nog för att komma till mötes. Ibland tröttnade jag på Muren – vände den ryggen och spejade in i det nya och okända mörkerlandet.

Förmedlad av sex punkters skrift kom impulsen. Med fantasins människor, på verklighetens stigar, skall vandringen gå vidare mot mörker, sökande ljuset därinne.

Den första och ensamma punkten betecknar bokstaven A. När hon som skall börja berättelsen söker ett namn finner hon långt bort i släktböckerna det som nu kanske ingen ens har hört. Alana heter Marias kamrat i vuxenskolan. Hon som är klok men ofta måste be om hjälp med blindhetens läxa.

Dörren in till telefonrummet är fortfarande stängd. Det är tecknet på att någon sitter där och inte vill bli störd. Det går inte an att rusa in och börja rota i skåpet efter en skrivmaskin eller rundleta borden, därför att läxboken ingenstans står att finna.

Det är som dött i hela huset. För en stund sedan, när telefonen ringde, var det sådant sorl och stim i korridoren att ingen enda mer än jag märkte signalen. Men sedan när jag kom ut och ropade att det var telefon blev det stilla på en gång. Alla lystrade. Tystnaden gled före och banade en tom, bred gata och efter kom namnet på henne som det gällde. Det studsade som en boll, fångades in och kastades vidare.

- Maria har telefon! - Maria! - Maria har telefon ...

Genom det på nytt stigande sorlet kom någon springande med lätta, säkra steg. Strax efter slog dörren igen om det som nyss varit allas förväntan.

Det första jag hade lagt märke till hos Maria var hennes sätt att gå. Ljudet av hennes steg förmedlade glädje och friskt mod. Tvekande, ovilliga och trötta fötter finns det gott om här, ty de flesta av oss är på väg bort från något. Den i grunden viktigaste lärdomen som skolan kan ge oss är ett nytt mål, men dit är det långt - bestämt längre ju äldre man är. Det känns så i alla fall. Men jag har inte läst så många sidor i den lärdomens bok. Med Maria är det annat. Hon dansar fram mot det som helt enkelt måste

vänta bortom nästa krök och mörkret besvärar henne knappt.

Den som ser en smula hjälper den som inget ser, och somliga drar frimodigt iväg med sina långa vita käppar som enda vägledare. – Egentligen är det lördagshögtidligt med den här tystnaden. Just nu sitter jag och väntar på att Maria skall komma ut, och att jag skall få spegla lite av hennes glädje. Det hör nästan till att hon skall avsluta sina telefonsamtal med ett par ord i min dörrspringa.

– Stig hälsar och undrar hur du mår! – – – Eller: Mamma har skickat paket, kakor och bullar. Då kommer jag in till dej så kokar vi kaffe.

Det första är väl enbart skoj. Stig och hon har viktigare saker att prata om, men jag tar det som en vänlighet och det sista omsätter hon nästan alltid i praktiken. Vi är elever i den här blindskolan bägge två, men Maria är högt uppe i klasserna medan jag strävar med mörkerlivets första ABC. Vad åldern beträffar kunde jag gott och väl vara mor till henne. Det var mer av en tillfällighet, som vi började prata med varandra – och så var det de här stegen. Åren betyder aldrig så mycket, när ögonen inte är med och påminner, och vi drogs till varandra med självklar sympati. Det var som om motsatserna stimulerade, och vi möttes ständigt på olika plan och i växlande roller.

Nu var jag snarast moderligt bekymrad över att Maria inte kom ut. Det var inte normalt med så långt telefonsamtal. Inte ens den mest ivrige kavaljer kunde orka mata automaten så länge. Förresten var det inte Stig utan antagligen Marias mor, och hon var i högsta grad medveten om hur sekunderna droppade bort och satte märke på den telefonräkning, som förr eller senare skulle dyka upp och ställa krav på hennes kassa. Maria brukade skämtsamt klaga och påstå att skulle det bli något sagt så fick hon själv ringa upp, men inte ens då släppte hennes mor tanken